

između 25 000 i 30 000 Roma, posebice onih koji su održavali nomadski način života. Deportacije Roma odvijale su se u dugim pješačkim marševima, a većinom su bili naseľeni u istočnim dijelovima Transistrije, uz rijeku Bug. Romi su bili smješteni u prethodno iseljenim kućama tamošnjeg ukrajinskog stanovništva. Mogli su se slobodno kretati, uz pomni nadzor žandarmerije. Deportirano romsko stanovništvo oskudijevalo je u hrani i ogrjevu te je uslijed izbijanja zaraznih bolesti dio njih umirao. Navodi se brojka od 11 000 Roma koji su ondje umrli uslijed bolesti, hladnoće i gladi. Romi su bili oslobođeni 1944, dolaskom sovjetskih trupa i porazom rumunjske vojske, te su se preživjeli vratili kućama. Na kraju Zbornika nalazi se dio u kojem su objavljene fotografije sa znanstvenog skupa.

Zbornik radova *The Roma Holocaust in Eastern Europe I: Hungary and Romania* jedna je od onih znanstvenih publikacija nastalih kao reakcija akademske zajednice na pitanje nedovoljne znanstvene istraženosti povijesti Roma na određenom području. Objavljeni radovi većinom su usmjereni na analizu položaja Roma za vrijeme Drugoga svjetskog rata na mađarskom području, a tek se jedan od četiriju radova odnosi na njihovo stradanje u Rumunjskoj za vrijeme istoga rata. U ovom kontekstu upitan je sâm naslov Zbornika koji upućuje na područje istočne Europe jer je sama Mađarska teritorijalno i povijesno više bila usmjerena na srednju Europu. Svakako treba pozdraviti objavljivanje ove publikacije jer ona pridonosi boljem razumijevanju povijesti romske manjinske zajednice za vrijeme Drugoga svjetskog rata.

Danijel Vojak

Relationship between the Language and Identity of the Romance-Speaking Communities in South East Europe

The Romance-Speaking Balkans. Language and the Politics of Identity (Brill's Studies in Language, Cognition and Culture, vol. 29). Edited by Annemarie Sorescu-Marinković, Mihai Dragnea, Thede Kahl, Blagovest Njagulov, Donald L. Dyer & Angelo Costanzo. Leiden – Boston: Brill, 2021, pp. I–XIV + 1–260.

The new volume of Brill's Studies in Language, Cognition and Culture (vol. 29), *The Romance-Speaking Balkans*, is dedicated to the very complex question of language and the politics of identity. The editors are experts in their fields: Annemarie Sorescu-Marinković (Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade), Mihai Dragnea (University of South-Eastern Norway), Thede Kahl (Friedrich Schiller University in Jena, Germany), Blagovest Njagulov (Institute for Historical Studies in Sofia, Bulgarian Academy of Sciences), Donald L. Dyer (College of Liberal Arts at the University of Mississippi, USA) and Angelo Costanzo (Department of English, Bloomsburg University, USA). According to the one of the editors, the relationship between language and identity

is a “complex topic everywhere in the world, but maybe it is even more crucial for those people living in the Balkans who speak a Romance variety.” In the classification of Romance languages, Balkan Romance comprises Romanian/Daco-Romanian, Aromanian/Macedo-Romanian, Megleno-Romanian, and Istro-Romanian.

The contributors to this volume are scholars of linguistics, anthropology, sociolinguistics, ethnic studies, ethnography, history, and political science: Michael Studemund-Halévy, Cătălin Mamali, Anna-Christine Weirich, Ewa Nowicka, Daniela-Carmen Stoica, Mircea Măran, Zvezdana Vrzić, and Monica Huțanu.

The Balkan History Association in Bucharest, with a focus on presenting the complexity of this region through sociolinguistic and anthropological research, initiated this volume as part of the project.

In the “Preface” (pp. VII–VIII), Mihai Dragnea, president of the Balkan History Association, summarizes the main objectives of this volume. This is followed by Notes on Editors (pp. IX–X) and Notes on Contributors (pp. XI–XIII). In the “Introduction” (pp. 1–11), each paper is described and evaluated separately. The purpose of the papers is to emphasize specific problems, such as the “cultural and political challenges these communities have been facing when trying to forge and express their identity over time.”

Different approaches to the issue and topic of Romance-Speaking Balkan areas alternate in the volume’s nine chapters. In the first, Michael Studemund-Halévy writes about biscriptual literature using the example of Judeo-Spanish texts in Cyrillic script (“From Rashi to Cyrillic: Bulgarian Judeo-Spanish (Judezmo) Texts in Cyrillic,” pp. 12–37). Cătălin Mamali discusses “Political Terror and Repressed Aromanian Core Identity: Ways to Re-assert and Develop Ethnolinguistic Identity” (pp. 38–76). Anna-Christine Weirich presents the Italians in Moldova (“Sociolinguistic Relations and Return Migration: Italians in the Republic of Moldova,” pp. 77–115). Ewa Nowicka’s contribution, “Between Ethnicity, Regionalism, and Familial Memory: Identity Dilemmas among the Eastern Romance Communities of the Balkan Peninsula” (pp. 116–145), deals with Romance communities in Greece, Serbia and Istria. In the fifth chapter, Daniela-Carmen Stoica examines the Aromanians of Albania (“Identity Constructions among the Members of the Aromanian Community in the Korçë Area,” pp. 146–170) with two appendices (1: Transcription System for the Farsherot Variety of the Aromanian Dialect of the Romanian language; 2: Dialectal Text in Farsherot Speech from Korça). Mircea Măran’s paper deals with the Romance-speaking communities in Banat, the colonization of Megleno-Romanians in Gudurica and their reasons for returning to the homeland, mixed marriages and the last Megleno-Romanians in Gudurica (“Megleno-Romanians in the Serbian Banat: Colonization and Assimilation,” pp. 171–185). The seventh chapter by Zvezdana Vrzić will certainly attract the attention of Croatian scholars; it also employs a unique critical approach to the same questions. The paper is an examination of the Istro-Romanian language, i.e., the Vlashki and Zheyanski languages and their communities (“Nation-State Ideology and Identity and Language Rights of Linguistic Minorities: Prospects for the Vlashki/Zheyanski-Speaking Communities,” pp. 186–206). In this context, it is noteworthy that the Croatian Ministry of Culture included the Vlashki and Zheyanski languages as part of the Croatian Intangible Cultural Heritage registered with UNESCO (2007). In the paper “What Language Do We Speak? The Bayash in the Balkans and Mother Tongue Education” (pp. 207–232), Annemarie Sorescu-Marinković discusses the Bayash, who are no longer a Balkan “enigma”. In this paper, mother tongue education for the Bayash is presented through an analysis of the

educational systems in Romania, Bulgaria, Croatia, Hungary, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Greece, Slovakia, and Ukraine. The last chapter is dedicated to social media. Monica Huțanu used Facebook (Vlasi na Kvadrat, <https://www.facebook.com/vlasi2/>; and certain others web pages) as a source for her research presented in the paper “Performing Vlach-ness Online: The Enregisterment of Vlach Romanian on Facebook” (pp. 233–255). This volume closes off with an name and subject indices (pp. 257–260).

The content of these studies describing the relationship between the language and identity of the Romance-speaking communities in South East Europe (the Balkans and beyond) and the methodologies employed by its contributors, all social science and humanities scholars, will certainly find readers and an interested audience.

Tomislav Galović

VI. kongres hrvatskih povjesničara: „Kultura“ (Rijeka, 29. IX. – 2. X. 2021)

Nakon što je zbog svima poznatih epidemioloških razloga bio odgođen 2020 (a čija je organizacija započeta još 2019), *VI. kongres hrvatskih povjesničara* s plenarnom temom „Kultura“ održan je uživo u Rijeci na Filozofskom fakultetu u razdoblju od 29. rujna do 2. listopada 2021. *Kongres* je realiziran u organizaciji Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti (HNOPZ), Društva za hrvatsku povjesnicu (DHP) i Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci te u suradnji sa Zavodom za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli, Pomorskim i povijesnim muzejom Hrvatskog primorja Rijeka, Državnim arhivom u Rijeci, Povijesnim društvom Rijeka i Povijesnim društvom otoka Krka. „Kultura“ – tema ovogodišnjega *Kongresa* bila je prihvaćena od strane organizatora kao izravan poticaj i prilog shvaćanju te razumijevanju Rijeke – grada koji je upravo 2020. nosio laskavu titulu europske prijestolnice kulture.

Naime, jedna od temeljnih zadaća HNOPZ-a kao krovne strukovne organizacije hrvatskih povjesničara u Republici Hrvatskoj jest organizacija i koordinacija rada nacionalnog kongresa povijesnih znanosti koji se održava svake četiri godine (*Statut Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti*, čl. 8). Prisjetimo se kako je *I. kongres hrvatskih povjesničara* – pod plenarnom temom „Hrvatski nacionalni i državni identitet i kontinuitet“ – održan od 9. do 11. prosinca 1999. u Zagrebu. Bio je prekinut zbog smrti predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana te nastavljen 6. svibnja 2000. *Kongres* su zajednički organizirali HNOPZ, Hrvatski institut za povijest u Zagrebu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i DHP. *Drugi kongres hrvatskih povjesničara* održan je u Puli od 29. rujna do 3. listopada 2004. s plenarnom temom „Hrvatska i Europa – integracije u povijesti“. Realiziran je u suradnji s Filozofskim fakultetom u Puli Sveučilišta u Rijeci. Idući, *III. kongres hrvatskih povjesničara* s temom „Religija u društvenom i kulturnom kontekstu hrvatske povijesti“ održan je u Supetru

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

53

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase sans-serif font.

ZAGREB 2021.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 53, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Domagoj Tončinić

Glavna urednica / Editor-in-Chief

Inga Vilogorac Brčić

Izvršna urednica / Executive Editor

Kornelija Jurin Starčević

Uredništvo / Editorial Board

Jasmina Osterman (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac (moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz), Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by

Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout

Marko Maraković

Lektura / Language editors

Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)

Edward Bosnar (engleski / English)

Tisak / Printed by

Tiskara Zelina d.d., Sveti Ivan Zelina

Naklada / Issued

200 primjeraka / 200 copies

Ilustracija na naslovnici

Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*